

ชื่อเรื่อง	การศึกษาการกระจาย และความเหมาะสมของมาตรการควบคุมการขายวัตถุออกฤทธิ์ ในประเภท 2 กลุ่มยาลดน้ำหนัก
ผู้แต่ง	นิตยา แยมพยัคฆ์ จันทนา ธรรมวิระพงษ์
ปีที่เผยแพร่	2548
การเผยแพร่	รูปเล่ม และวารสารอาหารและยา ปีที่ 12 ฉบับที่ 2/2548 พฤษภาคม – สิงหาคม 2548 หน้า 26-35
สถานที่จัดเก็บ (กรณีเอกสารวิชาการ)	ศูนย์วิทยบริการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ภาวะอ้วน ในทางการแพทย์ถือว่าเป็นโรคเรื้อรัง ชนิดหนึ่ง การรักษามีหลายวิธี เช่น การออกกำลังกาย การบำบัดด้วยอาหาร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การผ่าตัด หรือการใช้ยา สำหรับการใช้อยาลดน้ำหนัก เป็นยาที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง โดยมีผลเพิ่ม monoamines เช่น dopamine, norepinephrine, และ serotonin ในสมองโดยเฉพาะส่วน hypothalamus ซึ่งมีผลยับยั้งความอยากอาหาร ส่วนใหญ่เป็นอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน เช่น เฟนเตอมีน (Phentermine) ไดเอทิลโพรพิออน (Diethylpropion) และ นอร์ซูโดอีเฟดรีน (Norpseudoephedrine) ยาทั้ง 3 ชนิด จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นผู้ขายให้แก่ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม เพื่อใช้แก่คนไข้ของตน การศึกษาวิจัยโดยการศึกษาข้อมูลการขายวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 กลุ่มยาลดน้ำหนัก ในปีงบประมาณ 2545 -2547 พบข้อมูลในปีงบประมาณ 2545 มีอัตราการขายยาลดน้ำหนักในปริมาณประมาณ 49 ล้านเม็ดหรือแคปซูล จึงได้มีการเฝ้าติดตามการใช้ยาลดน้ำหนักในกลุ่มดังกล่าว พบว่ามีการใช้กันอย่างแพร่หลายในคลินิกลดความอ้วน บางครั้งอาจใช้เกินความจำเป็นหรือใช้กับผู้ที่ไม่มีอาการหรือผู้ที่ไม่สมควรใช้ เช่น วัยรุ่นหรือผู้ที่น้ำหนักตัวไม่ได้เกณฑ์ที่สมควรใช้ยาลดน้ำหนักซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียกับผู้ใช้อย่างดังกล่าวได้ เช่น หงุดหงิด ใจเต้นเร็ว นอนไม่หลับ หัวใจเต้นเร็ว ใจสั่น เบลอ หรือความดันโลหิตสูง เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงได้กำหนดมาตรการควบคุมการขายยาลดน้ำหนัก เป็นระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ว่าด้วยการขายวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 โดยจำกัดปริมาณขายยาลดน้ำหนักและให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดให้ความเห็นการซื้อยาลดน้ำหนักของสถานพยาบาลในส่วนภูมิภาค ในปีงบประมาณ 2546 และ 2547 วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 กลุ่มยาลดน้ำหนัก ยอดขาย 21.09 ล้านเม็ด/แคปซูล และ 16.36 ล้านเม็ด/แคปซูล หรือลดลงจากปีงบประมาณ 2545 ร้อยละ 56.66 และ 66.39 ตามลำดับ หลังจากระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ว่าด้วยการขายวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ 1 ปี จึงได้ทำการศึกษาความเหมาะสมของระเบียบดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง หรือแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยจัดทำแบบสอบถามเป็น 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สอบถามไปยังสถานพยาบาลที่ซื้อวัตถุเสพติดจากสำนักงานฯ และ ฉบับที่ 2 สอบถามไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด ผลการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานพยาบาล 888 ฉบับ เป็นผู้ตอบคำถามจากสถานพยาบาลเอกชน จำนวน 504 ฉบับ มีสถานพยาบาลที่ไม่เคยซื้อยาลดน้ำหนัก 162 แห่ง หรือ

ร้อยละ 32.14 ในภาพรวมมีความเห็นว่าระเบียบฯ มีความเหมาะสม ร้อยละ 74.01 หรือ 373 ฉบับ สำหรับการพิจารณาการให้ยาลดน้ำหนักแก่ผู้ป่วยควรพิจารณาให้ผู้ที่มามีค่า BMI มากกว่า 30 กก./ม² หรือ 27 กก./ม² ในกรณีที่มีปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ เห็นด้วย ร้อยละ 71.23 สำหรับสถานพยาบาลของรัฐ จำนวน 384 แห่ง มีความเห็นว่าระเบียบฯ มีความเหมาะสมร้อยละ 79.42 และเห็นด้วยกับการกำหนดค่า BMI ในการจ่ายยาลดน้ำหนักให้ผู้ป่วย ร้อยละ 82.81 อาการไม่พึงประสงค์ที่พบบ่อย เช่น เวียนศีรษะ ใจสั่น นอนไม่หลับ คลื่นไส้ กระสับกระส่าย เป็นต้น สำหรับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตอบแบบสอบถามจำนวน 47 แห่ง เห็นด้วยกับระเบียบฯ ร้อยละ 80 ในการกำหนดให้ผู้ที่ต้องการยาลดน้ำหนักเกิน 5,000 เม็ด ต้องจัดทำรายงานแสดงค่า BMI ของผู้ป่วยทุกราย และ สถานพยาบาลส่วนภูมิภาคให้ผ่านสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

